

X Conferència anual de la SCC 2000

Especial *Deu anys de conferències, deu anys d'investigació*

Crònica gironina d'una dècada de conferències

per Lluís Costa¹

1. Aprofitem l'ocasió que ens brinden aquestes pàgines per a agrair a Lluís Costa no només aquesta crònica, que ens recorda les trobades a Girona, sinó molt especialment tots els esforços que, any rere any, ha fet perquè tals trobades poguessin ser realitat.

La Junta de Govern de la Societat Catalana de Comunicació acordava, en una reunió celebrada el mes d'abril de l'any 1991, ampliar les seves activitats amb l'organització d'una Conferència Anual que «havia de servir per a activar la relació intel·lectual entre els socis i, alhora, facilitar i estimular l'intercanvi creatiu de coneixements i punts de vista sobre el món de la comunicació». Certament, el projecte era engrescador, atès que un dèficit secular en les activitats d'aquesta mena d'entitats és la manca de debat entre els seus associats i una trobada anual podia fomentar-lo, alhora que propiciaria, sens dubte, les relacions personals dels socis. Si la proposta ja era agosarada per ella mateixa –la participació no és la principal virtut de la nostra ciutadania–, s'hi afegia un factor de gran risc: la descentralització de l'activitat. L'Ajuntament de Girona mostrava la seva excel·lent predisposició per a acollir la Conferència de la Societat, i per tant es proposava el desenvolupament d'una jornada a cent quilòmetres de Barcelona i en una demarcació que no havia destacat, precisament, per la proliferació d'investigadors del camp de la comunicació.

La primera Conferència Anual de la Societat es va celebrar el dia 15 de juny de l'any 1991, pocs dies després d'unes eleccions que havien renovat la confiança en el govern municipal presidit per Joaquim Nadal. En aquells dies, Girona i els seus ciutadans es trobaven immersos en un estat d'ànim molt proper al clímax, amb l'evident risc de «morir d'èxit». Tot just feia menys de dos mesos, el 21 d'abril, que el suplement domini­cal d'*El País* havia presentat la ciutat com a una de les que tenien més qualitat de vida de l'Estat –visió confirmada per un altre estudi publicat cinc anys més tard pel mateix diari–. L'anàlisi comparativa entre les 52 capitals de província del país incloïa paràmetres socials, econòmics, culturals, urbanístics i ambientals, des del nivell de renda dels ciutadans o el nombre d'equipaments i places escolars i sanitàries, fins a l'espai verd per habitant o les facilitats per als vianants. Hom presentava unes estadístiques gens menyspreables, d'una ciutat de Girona que disposava d'un generós nombre de galeries d'art, biblioteques, centres culturals, grups de teatre, orquestres i grups musicals, oficines bancàries, instal·lacions esportives, parcs, hospitals, llars de jubilats, centres socials i d'atenció; en definitiva, es retratava la realitat d'una «ciutat rica, catalanista, compacta i reservada». Una carta de presentació immillorable, que omplia de cofoisme l'Ajuntament, i que hauria d'enlluernar un col·lectiu d'investigadors de la comunicació, malgrat que ja venien amb un clixé configurat –molt propi de Barcelona– que afirmava que a les comarques gironines «s'hi viu molt bé».

A l'espectacularitat de l'informe d'*El País* (que, sens dubte, obviava les dificultats d'integració dels barris i de diversos ciutadans que, segons l'expressió del periodista Pau Lanao, «no es poden identificar amb una realitat potser massa perfecta i sense portes per a entrar») s'afegiria un

fet de gran transcendència per a la ciutat de Girona, i que s'esdevindria pocs mesos després de la celebració de la primera Conferència de la Societat: el dia 12 de desembre les campanes de la catedral van repicar amb força anunciant que el Parlament de Catalunya havia donat llum verd a la creació de la Universitat de Girona. Fins aleshores, els estudis universitaris havien subsistit afectats per la més deplorable precarietat. Ja mai més res seria igual. En aquesta dècada de conferències de la SCC, les principals transformacions de la ciutat han anat de la mà de l'arribada massiva de nous estudiants.

El Barri Vell gironí s'ha revitalitzat, s'ha multiplicat l'intercanvi humà, i l'empenta d'aquest sector estudiantil ha fomentat, molt més que qualsevol reforma urbanística, el trencament de la imatge d'una ciutat «grisa i negra». Fins i tot els aspectes més lúdics –la nit gironina s'havia caracteritzat tradicionalment pel seu ensopiment– s'han vist dinamitzats per la vida universitària. Com va escriure l'arquitecte Joaquim Bover en un llibre sobre l'àrea urbana de Girona: «La Universitat és avui una de les empreses que més inverteixen i provoquen inversió externa, directament o indirectament, des d'un punt de vista físic, en la construcció i consolidació d'un patrimoni. I en el camp empíric, es projecta culturalment en un ventall internacional que ens enriqueix». Evidentment, en una ciutat petita i delicada com és Girona, disposar de la massa estudiantil de la Universitat de Girona (més de 13.000 estudiants en el curs 1998-1999) ha fet absolutament obligada la transformació.

Ens hem referit a una discreta realitat pel que fa a la investigació sobre comunicació a Girona. Certament, la manca d'estudis universitaris ho ha propiciat. La Universitat de Girona té set centre docents: Facultat de Ciències, Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, Facultat de Ciències de l'Educació, Facultat de Dret, Facultat de Lletres, Escola Politècnica Superior i Escola Universitària d'Infermeria. Els estudis de periodisme i comunicació s'han de cursar fora de l'àrea gironina. Així mateix, i a tall d'exemple, apuntem que una manca de sensibilitat i un excés de gremialisme van fer desestimar (o millor dit, ignorar) una proposta que férem a la Universitat de Girona, el mes de desembre de l'any 1998, amb el vistiplau de la SCC, d'organitzar un curs de postgrau sota el títol genèric d'«Història i models de la comunicació».

En tot cas, reprenem el fil i tornem a aquella ciutat de Girona que a les portes de l'estiu de l'any 1991 acollia la primera Conferència de la Societat. La jornada es desenvolupà, per primera i única vegada, en un edifici que no era propietat municipal, sinó de la Caixa de Girona: la Fontana d'Or. De fet, era la millor manera d'iniciar una relació entre la Societat i la ciutat, atesa la imponent càrrega històrica de l'edifici, construït pels Caramany, un llinatge que hom ja troba esmentat al segle XIII, els quals es van establir al carrer dels Ciutadans –emplaçament de la Fontana d'Or– a començaments del segle XVII. L'escriptor empordanès

Josep Pla definí la Fontana com «una casa d'un estil de gran categoria, impressionant» que demostra que, quan fou construïda, a Girona hi havia «una determinada quantitat de persones que tenien moltes coses al cap. Aquest és, al meu entendre, el fenomen real de la cultura. La cultura és un immens esforç per fer les coses bé, ordenades, perfectes, acabades, segons un ordre d'obsessió, de continuació i de projecció sobre el temps».

El present article no té com a objectiu analitzar els continguts de la Conferència, sinó més aviat l'entorn i el context ciutadà. Per tant, constatem simplement que la jornada fou un èxit. L'Ajuntament de Girona va mostrar, sense esclat, el seu interès per complaure el sector dels investigadors de la comunicació, i va oferir un esplèndid dinar, tradició, aquesta, que no s'ha interromput al llarg de tota la dècada. Evidentment, l'alcalde de Girona podia mostrar una ciutat que amb els seus 12 anys de govern municipal havia fet un perceptible pas endavant, d'altra banda ben lògic si considerem la decrepita situació en què es trobaven la majoria de les ciutats i pobles de Catalunya després de quaranta anys de règim franquista.

Si sempre resulta difícil encetar un projecte, encara ho és més donar-hi continuïtat. Així doncs, cal valorar molt positivament l'organització de la segona Conferència, celebrada, com ja va quedar determinat en la primera convocatòria, a començaments del mes de juny. Malgrat que el 1992 fou el mític any olímpic i que el tema central de la Conferència era el de les noves tecnologies, el passat històric continuava presidint el marc de la seu de la jornada de debat i reflexió del col·lectiu d'estudiosos de la comunicació. L'Ajuntament de Girona posava a la disposició de la Societat un espai de l'antic convent de la Mercè, una edificació al voltant de la qual s'estructuraren, des del segle XIV al XVII, una munió de carrers molt característics de la Girona medieval. El convent de la Mercè es convertí, l'any 1844 i com a conseqüència de les desamortitzacions, en caserna i hospital militar. En els primers temps de la transició democràtica, el 1979, s'iniciaren les obres de restauració de l'antic hospital militar i l'any 1985 l'Ajuntament el condicionà, amb molt bon criteri, com a Centre Cultural. S'havia trobat l'emplaçament ideal, i semblava que definitiu, per a la celebració de la Conferència.

Com l'any anterior, abans del dinar es féu la foto de família. El claustre de la Mercè era un lloc idoni. Quina excel·lent pensada publicar aquestes fotografies als *Treballs de Comunicació*. No es tracta d'una simple frivolitat. Repassar les imatges amb deu anys de perspectiva ja provoca una certa nostàlgia. Imaginem-nos d'aquí cent anys! Sens dubte, la capacitat de comunicació de la imatge és il·limitada i desperta sentiments i sensacions difícilment comparables als transmesos per qualsevol altre mitjà. Com a historiador, les imatges sempre m'han ajudat moltíssim per a fer una immersió en l'època, com la contemplació de les

fotografies de les Juntes Directives de finals del vuitcents de l'Ateneu Barcelonès o de l'associació Yacht Club de la ciutat cubana de Cienfuegos, amb gran presència catalana, per citar dos casos de consulta recent.

L'interès de la Junta de la Societat ha estat, invariablement, el de congegir un programa dens i ple de contingut: la sessió de treball, amb la lectura i debat de comunicacions dels socis, i la sessió oberta. La jornada, fins a l'edició de l'any 1997, estava estructurada en sessions de matí i tarda. Evidentment, el generós i suculent dinar ofert per l'Ajuntament de Girona apaivagava l'embranchida de les sessions matinals. Si bé les sessions de tarda s'orientaren a un públic més diversificat que els estrictes membres de la Societat –proposant temes d'actualitat i, fins i tot, d'un aparent interès per el «gran públic», com ara «Les noves tecnologies en l'àmbit de la comunicació», «Periodisme i espectacle», «La ràdio en el llindar del segle xx» o «Internet, el quart mitjà», entre d'altres, amb la participació d'algun periodista més o menys mediàtic–, l'assistència quedava reduïda, majoritàriament, a la mateixa que al matí. És una llàstima haver de constatar que la gran potencialitat en el nombre de professionals dels mitjans gironins no es reflectís en una assistència molt més considerable.

El dia 10 de juny del 1995 es celebrà la V Conferència. Es podia ja parlar de la consolidació de l'activitat. En aquelles dates, l'àmbit gironí de la comunicació es trobava veritablement convulsionat. Feia dos dies que el propietari del *Diari de Girona*, Ricard Llapart, editor d'Editorial Gironina, havia presentat expedient de fallida al jutjat de guàrdia. L'empresa havia adquirit la titularitat de l'antic diari *Los Sitios* –després reconvertit en *Diari de Girona*– l'any 1984, quan el Govern de l'Estat va decidir posar a subhasta els antics diaris de Medios de Comunicación Social del Estado. Els treballadors, reunits en assemblea, varen decidir posar el cas en mans del seu advocat i expressaren la voluntat de continuar traient el diari al carrer, mentre disposessin de la matèria primera necessària. Foren dies de mobilitzacions i d'elaboració de projectes per a intentar salvar una capçalera històrica de la ciutat. Amb tot, l'amfitrió de la Conferència de la Societat, l'alcalde de Girona, estava exultant: no en va acabava d'arrasar en les eleccions municipals, deixant el principal rival polític, CiU, sota mínims històrics. A la sobretaula del dinar, Nadal rebia les felicitacions dels membres de la Societat.

El 1996 la SCC va decidir abordar directament el tema d'Internet en la Conferència de Girona. Es feia evident que, davant les transformacions arribades de la mà de les noves tecnologies, i que produïen canvis en la producció i la difusió de la informació i, per tant, en l'organització professional, s'esperava una reflexió i una anàlisi per part de la Societat. Malgrat que la Societat plantejava un tema del present, per tal d'oferir algunes claus al futur immediat, a Girona es dilucidava un problema del

passat, molt lligat a la història del periodisme autòcton. El panorama de la premsa diària gironina era més esperançador que l'any anterior: el grup Premsa Ibèrica comprava el *Diari de Girona* i venia a solucionar la greu crisi del rotatiu gironí que l'havia dut a les portes del tancament definitiu tot just feia uns mesos. Tot i que l'empresa compradora era aliena als interessos gironins, la solució semblava l'única alternativa viable. El *Diari de Girona* esdevenia l'onzè diari del grup propietari, ja que Premsa Ibèrica S.A., a part de tenir vinculacions també a *El 9 Nou de Vic*, és propietària, entre d'altres, del *Diari de Mallorca*, el *Diario de Ibiza*, l'*Informació d'Alacant*, el *Levante* de València i *El Faro de Vigo*, a més de dos rotatius de Canàries.

La Conferència de l'any 1997 presentava una novetat formal. Tot i l'habitual densitat del programa, en l'edició d'aquell any es proposava una activitat paral·lela al desenvolupament propi de la jornada: una visita facultativa a una exposició. Es va aprofitar que l'Ajuntament de Begur, amb la col·laboració de la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes, havia portat a la Sala d'Exposicions de la Caixa l'exposició «Eduard Fiol i Marquès, periodista gràfic i artista», un recorregut per l'obra d'un significatiu protagonista de la història del periodisme català –i, sobretot, gironí– de les primeres dècades del segle xx. L'any següent aquesta activitat patiria un parèntesi, per bé que s'encetava una nova fórmula de jornada intensiva: s'havia decidit concentrar tota la programació en horari matinal. Com tota innovació, la posada en pràctica fou certament complicada. Els moderadors van tenir un protagonisme inusual, a fi i efecte de procurar fer complir els horaris establerts.

Dins l'àmbit purament gironí, i atès que hem fet anteriorment referència al *Diari de Girona*, remarcuem que en la Conferència de 1998, i en concret a la taula rodona, que s'organitzà sota el títol «Què fan els mitjans de comunicació amb la llengua», hi participà Emili Gispert, el director de l'altre diari gironí, *El Punt*, que amb els 21.724 exemplars de tiratge –al costat dels 6.163 del *Diari de Girona*– li permetia pontificar en alguns aspectes organitzatius i estratègics, com ara el de fer un diari per edicions, «diaris locals i comarcals, que donin prioritat a la informació local i comarcal, però que puguin acabar essent competitiu amb els diaris nacionals i estatals gràcies a la sindicació de recursos».

L'any 1999 va tornar a ser any d'eleccions municipals. És més, la Conferència es va celebrar en plena campanya electoral. La visita facultativa es féu al Museu del Cinema de Girona, aprofitant que en el dinar hi havia el soci d'honor de la Societat, Tomàs Malloll.

Enguany s'ha trencat amb una tradició encetada l'any 1992. La Mercè no podia acollir la convocatòria de la Societat, ja que les seves sales estaven reservades per a la realització d'altres actes. Després d'un breu període d'incertesa i dubte es proposà un local alternatiu: la Masia de la

Torre, seu de l'Institut d'Estudis Gironins. Cal dir que, si el que es tracta és de conjuminar les jornades de debat i reflexió sobre comunicació amb una certa immersió de «gironisme», no es podia haver escollit un lloc més adient. L'Institut d'Estudis Gironins és, segurament, l'entitat més representativa de la cultura gironina. Nascut l'any 1946, en un context molt poc propici per al desenvolupament de la recerca històrica d'un país que vivia ofegat sota la repressió franquista, i amb tots els condicionaments imaginables, l'Institut ha mantingut encesa la flama de la cultura gironina al llarg del temps, amb els daltabaixos propis de les entitats originades en el si de la societat civil. Després de més de cinquanta anys de deambular per la ciutat sense una seu pròpia o almenys fixa, l'Ajuntament de Girona cedia a l'Institut, per un període de 25 anys, la Masia de la Torre, situada fora muralles i amb una vista excepcional de la ciutat, atesa l'elevada situació de l'indret.

Així doncs, la primera Conferència del 2000 es celebrava el dia 3 de juny en una seu insòlita i absolutament novella, ja que fins aleshores l'edifici només havia acollit reunions de la Junta de l'Institut, però cap acte públic. El local estava en un procés de condicionament –hi mancava, per exemple, la línia telefònica– i l'accés, per als desconeguts dels llocs més recòndits de la ciutat, era una mica complicat, com es pogué comprovar en el retard amb què va arribar l'autobús procedent de Barcelona que transportava els participants a la jornada, el qual feia una llarga estona que voltava pels carrers de Girona a la recerca d'una seu de l'Institut d'Estudis Gironins desconeguda fins i tot per la gran majoria dels habitants de la ciutat de Girona. Els adeptes a la cultura acostumen a ser molt minoritaris, i el coneixement públic d'aquesta mena d'entitats és molt inferior al coneixement, per exemple, d'un cinema, un camp de futbol o un restaurant de moda. La manca absoluta de retolació no va ajudar gens ni mica a facilitar la recerca.

Superades les angoixes provocades per l'estrena d'un nou emplaçament, l'activitat es desenvolupà amb tota normalitat. L'encant i la màgia del paisatge, i del mateix indret, van deixar un agradable regust als assistents a la Conferència, que es deleraven per retornar al mateix edifici en la convocatòria del nou segle. A la tarda es realitzà la visita guiada a les recentment inaugurades instal·lacions d'*El Punt*, l'antiga fàbrica La Farinera, obra dissenyada per un dels grans prohoms de l'arquitectura modernista gironina: Rafael Masó, curiosament fill del fundador i primer director de l'antic *Diario de Gerona* (1889-1936).

En començar a escriure aquesta crònica tenia la modesta pretensió que esdevingués un apressat balanç d'una dècada, des del punt de vista de l'entorn de les Conferències. Però, com afirma Josep M. Terricabras, «els balanços sovint no reflecteixen allò que podem anomenar "els intangibles", és a dir, coses que han passat i que són importants, fins i tot molt valuoses, però que ni són fàcilment quantificables ni fàcilment aï-

llables». I penso que, durant aquests deu anys, tan important com la jornada acadèmica ha estat el sorgiment d'infiniat «d'intangibles», fruit del contacte personal, de l'amistat, de la conversa distesa, en definitiva, de la relació humana.

Amb la màxima consideració a la resta d'activitats organitzades per la Societat, podríem convenir que el mes de juny és el mes de la Societat Catalana de Comunicació, la qual cosa ens podria aproximar a la percepció que té d'aquest mes Narcís Comadira: «em sembla que el mes més bonic és el juny perquè és el mes del triomf, no el de la simple promesa; i el del triomf incipient, lluny encara de qualsevol degradació. El dia és llarg, immens. La terra, eufòrica, pletòrica, oneja de blats madurs i sobreix de riquesa. Els arbres han aconseguit ja del tot el to de verd que els és propi [...]. Els ocells no paren de cantar, esbojarrats ja des de la matinada. Als cors dels joves, la passió hi encén fogueres que semblen inextingibles. Als cors dels vells, hi alena una vaga esperança de renaixement. És el miracle de juny. Fa calor. Els cossos es despullen. El món sencer ens apareix fiblat d'una estranya efervescència seductora. És temps d'amor i de guerra».

Sempre s'ha dit que Girona és una ciutat de mala entrada, però de pitjor sortida. Potser això, al costat d'una confluència de voluntats, podrà fer que la Conferència Anual de la Societat Catalana de Comunicació tingui vida eterna a la ciutat de Girona.